

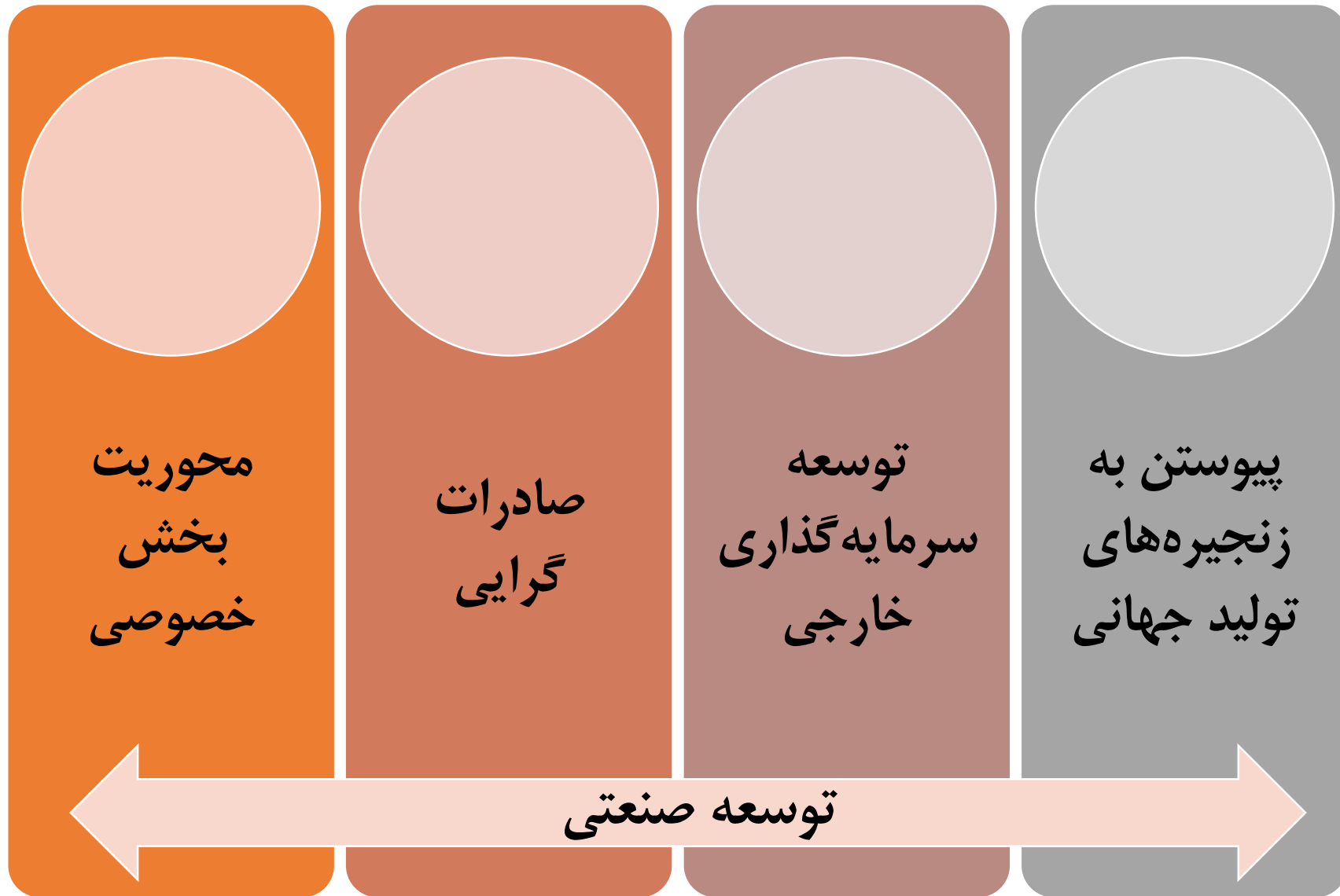
رونق اقتصادی از مسیر احیا و توسعه صنعتی

خرداد ۱۴۰۰

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی های اقتصادی

افزایش بهره‌وری از محل رشد
فناوری

افزایش درآمد جامعه و
افزایش تقاضا برای کالاهای صنعتی
و معدنی

دستاوردهای
رشد صنعتی

تحقق رشد اقتصادی و بهبود تراز
پرداخت‌ها از محل رشد صادرات

رشد مهارت‌ها و توانمندی‌های علمی
و فنی

دفاع مقتدر از حقوق مالکیت

تنظیم مناسبات سیاست خارجی با هدف توسعه صنعتی

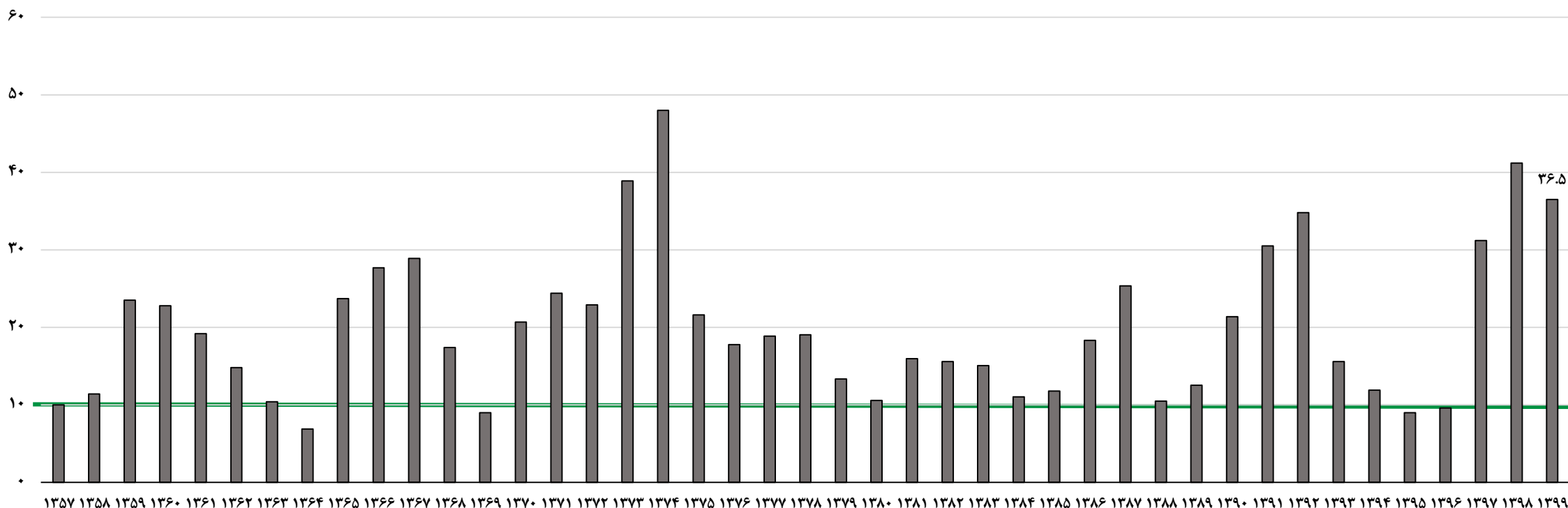
ایفای نقش کلیدی در ارتقای سطح دانش و مهارت‌ها

فراهم کردن زیرساخت‌های نهادی، حقوقی و فیزیکی

برقراری ثبات اقتصاد کلان

نقش دولت در
توسعه صنعتی

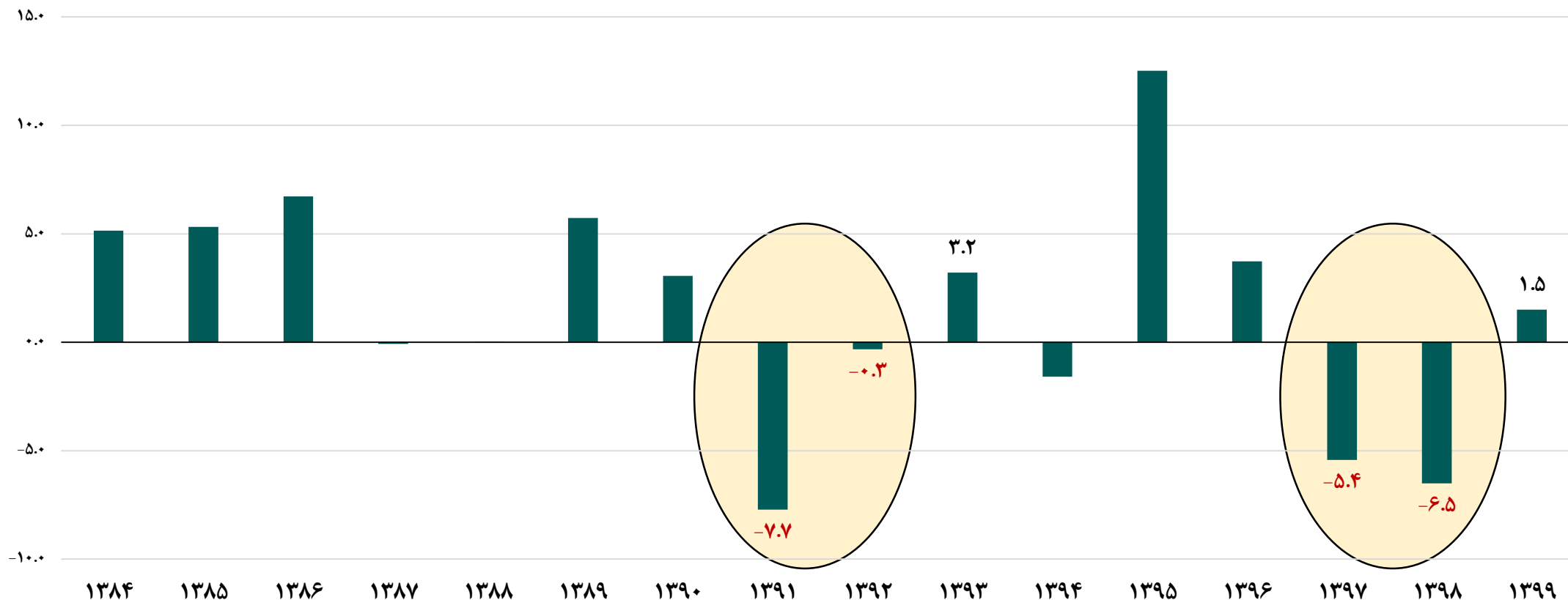
تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی - ۱۰۰ = ۱۳۹۵

فقط ۴ سال تورم تک رقمی
ایران هفتمین کشور با تورم بالا جهان در سال ۲۰۲۰
۱۵۶ کشور جهان دارای نرخ تورم کمتر از ۵ درصد و ۱۷۷ کشور جهان دارای نرخ تورم تک رقمی

رشد اقتصادی

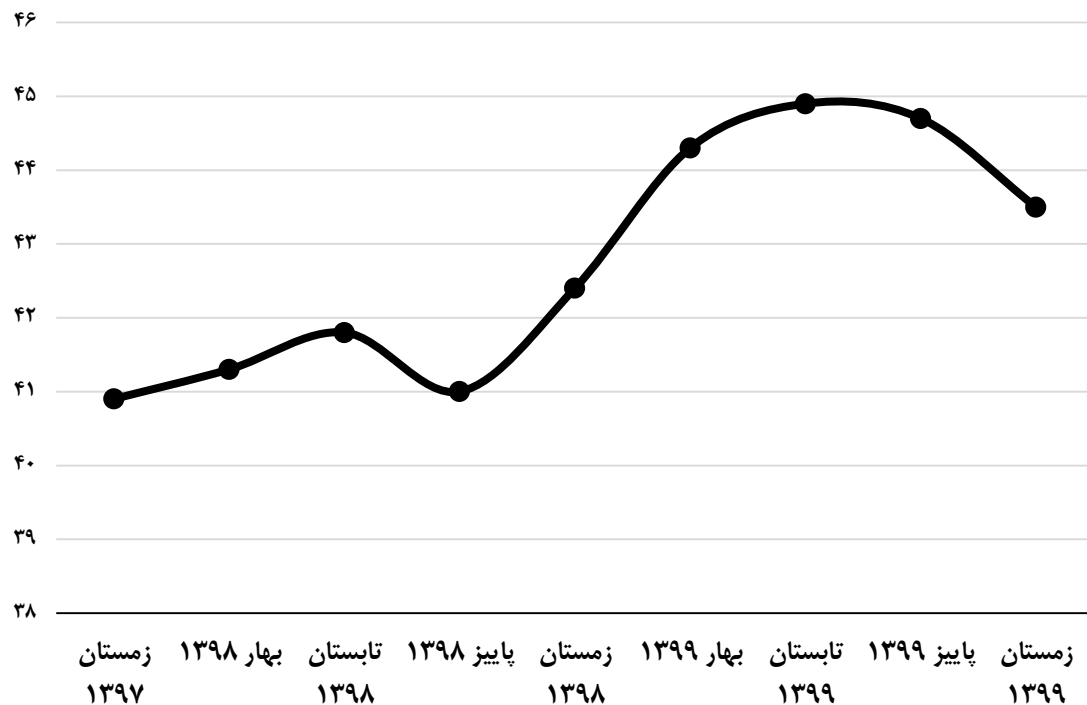
درصد تغییر تولید ناخالص داخلی به قیمت های ثابت ۱۳۹۰ - درصد

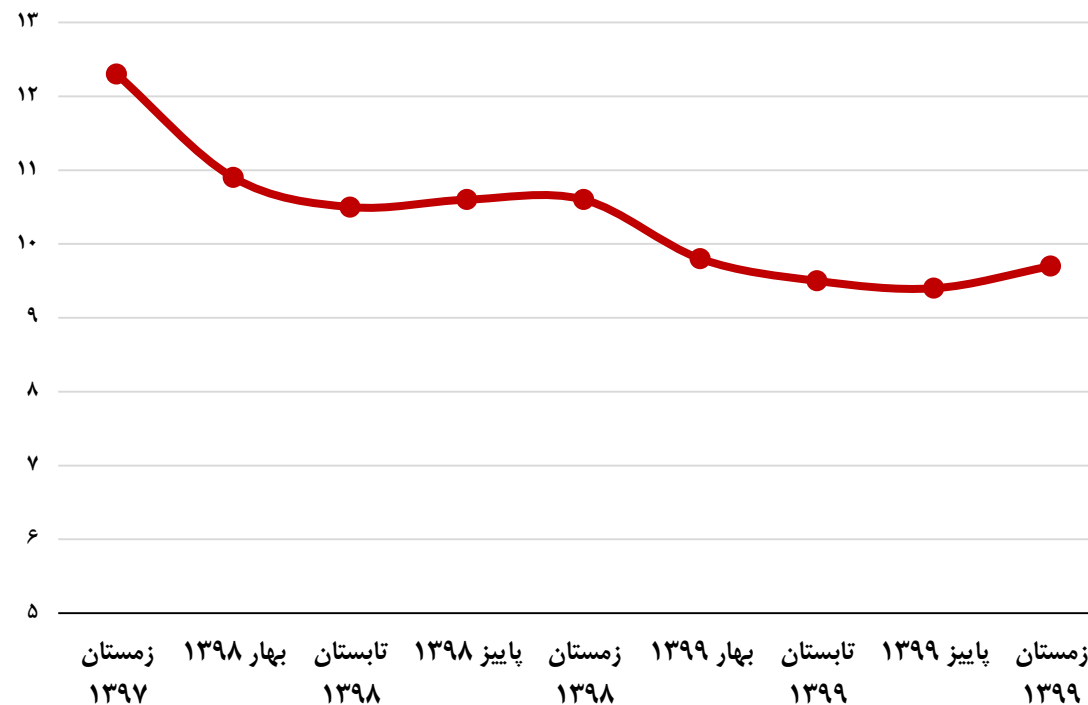
رکود شدیدتر طی دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ و خروج ضعیف تر از آن در سال ۱۳۹۹ در مقایسه با رکود ابتدای دهه ۹۰

بیکاری و مشارکت اقتصادی

نرخ مشارکت اقتصادی - درصد

نرخ بیکاری - درصد

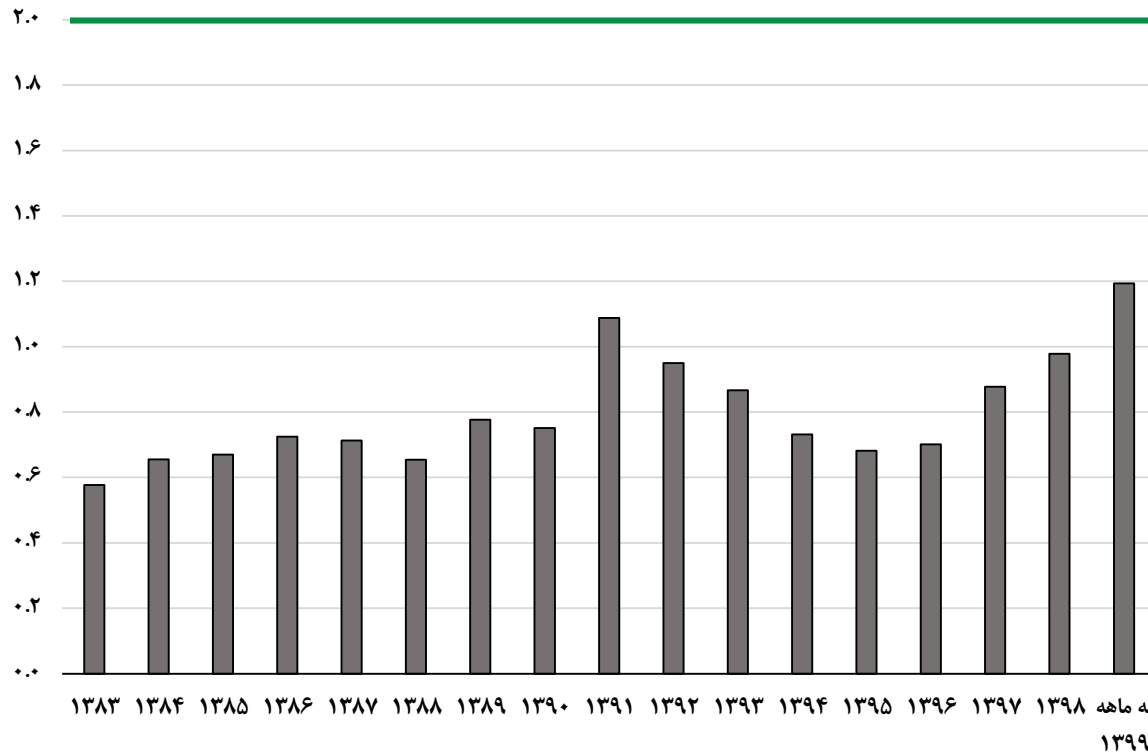

کاهش توام نرخ بیکاری و نرخ مشارکت اقتصادی به دلیل دلسردی جویندگان از یافتن شغل

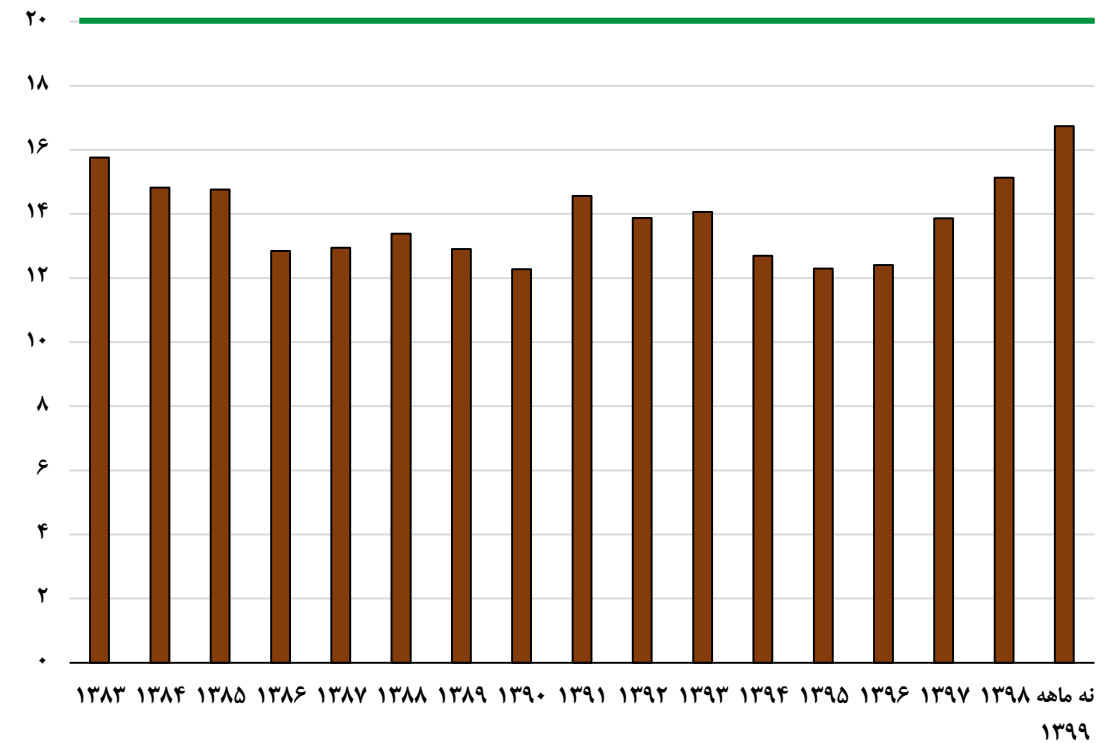
سهم صنعت و معدن در اقتصاد

سهم معدن در تولید ناخالص داخلی - درصد

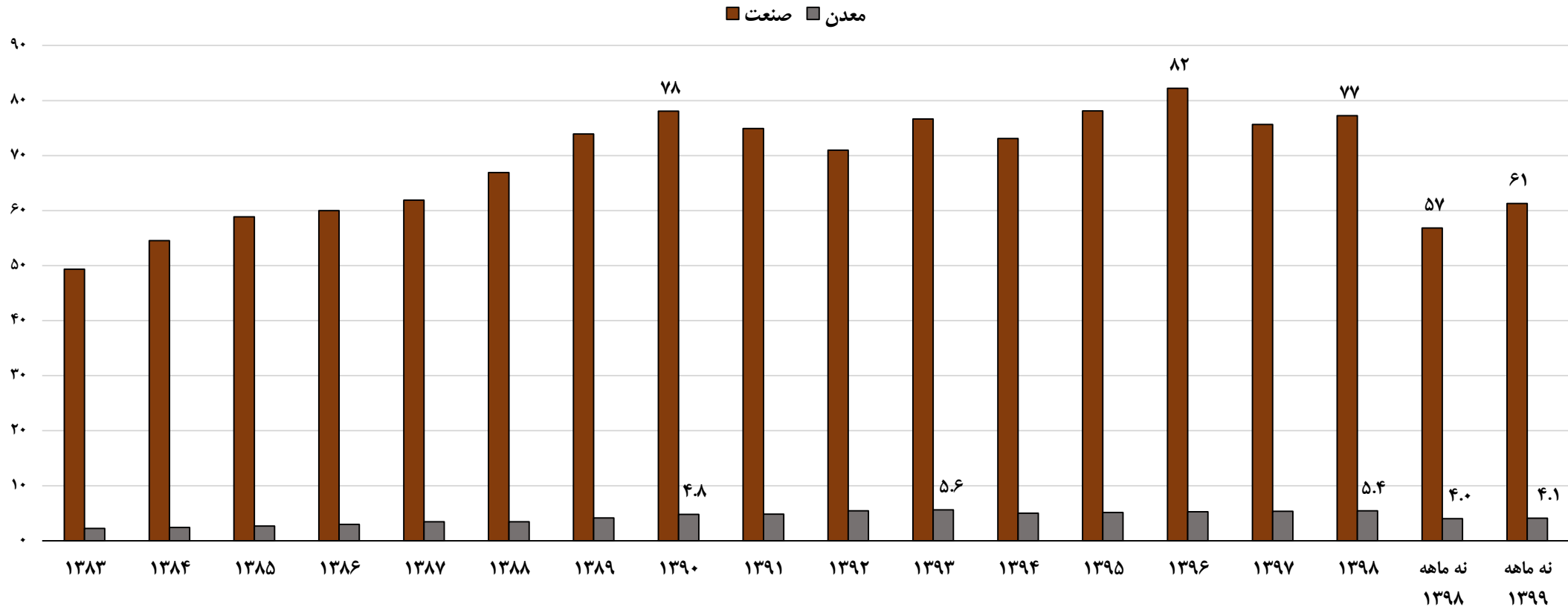
سهم صنعت ساخت در تولید ناخالص داخلی - درصد

سهم پایین صنعت و معدن در اقتصاد کشور و عدم تغییر معنادار این سهم طی سال‌های گذشته

ارزش افزوده صنعت و معدن

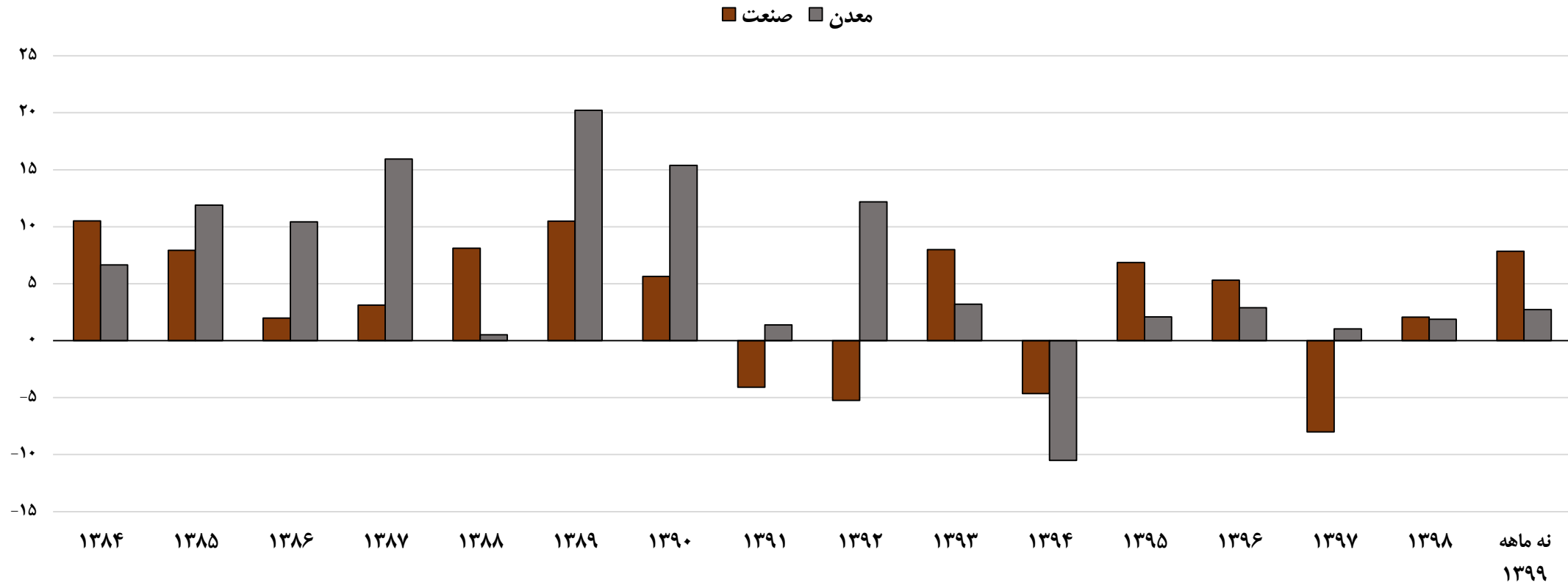
روند ارزش افزوده صنعت و معدن به قیمت های ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

عدم تغییر ارزش افزوده صنعت و معدن طی ده سال منتهی به ۱۳۹۹

رشد صنعت و معدن

روند سالانه رشد واقعی بخش های صنعت و معدن - درصد

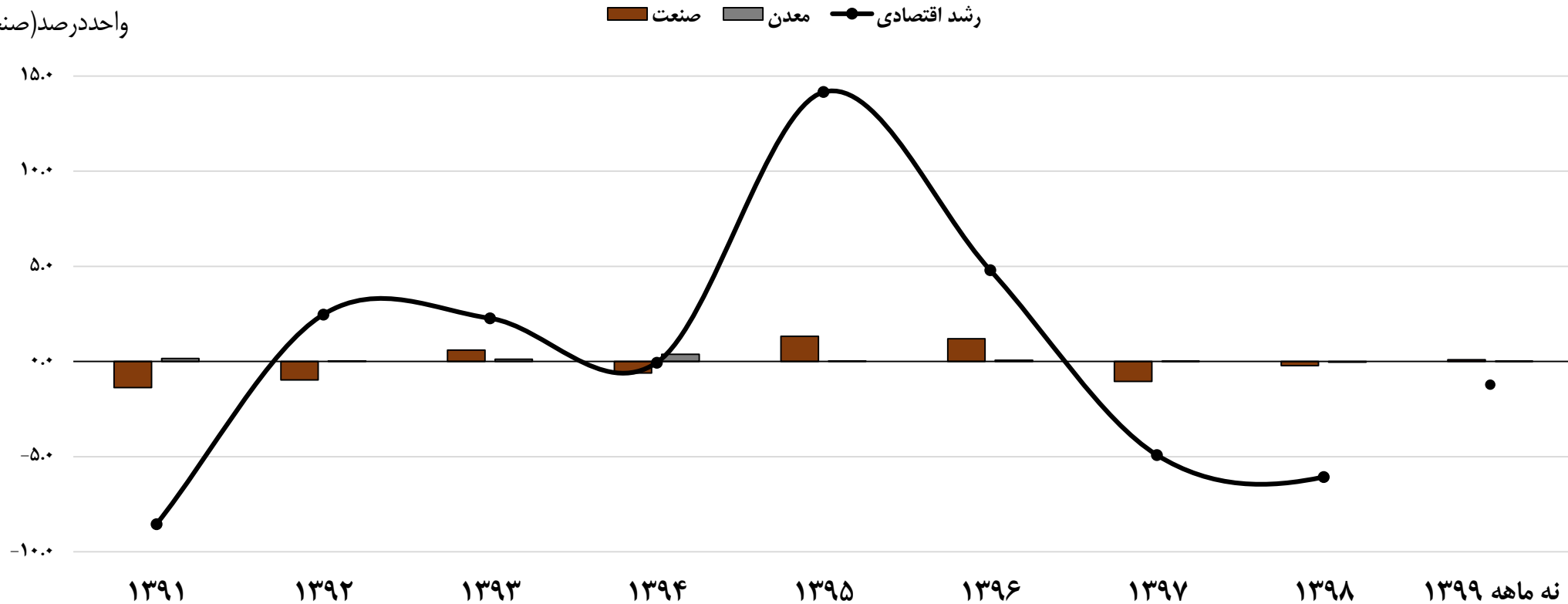

رشد کم همراه با نوسانات

مشارکت صنعت و معدن در رشد

مشارکت دو بخش صنعت ساخت و معدن در رشد اقتصادی

درصد (رشد اقتصادی)
واحد درصد (صنعت و معدن)

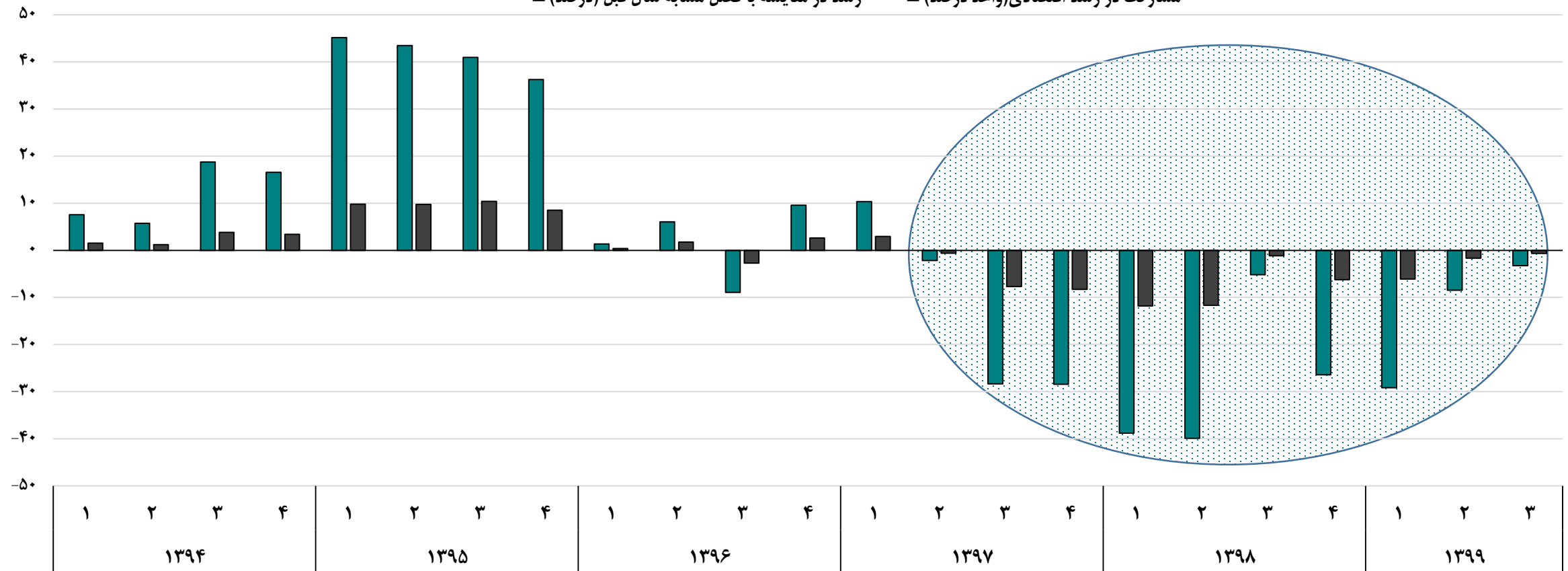

مشارکت ضعیف و در برخی مقاطع منفی صنعت و معدن در تامین رشد اقتصادی کشور

نقش صادرات در رشد

روند فصلی صادرات کالاها و خدمات به قیمت‌های ثابت ۱۳۹۰

مشارکت در رشد اقتصادی (واحد درصد) ■ رشد در مقایسه با فصل مشابه سال قبل (درصد) ■

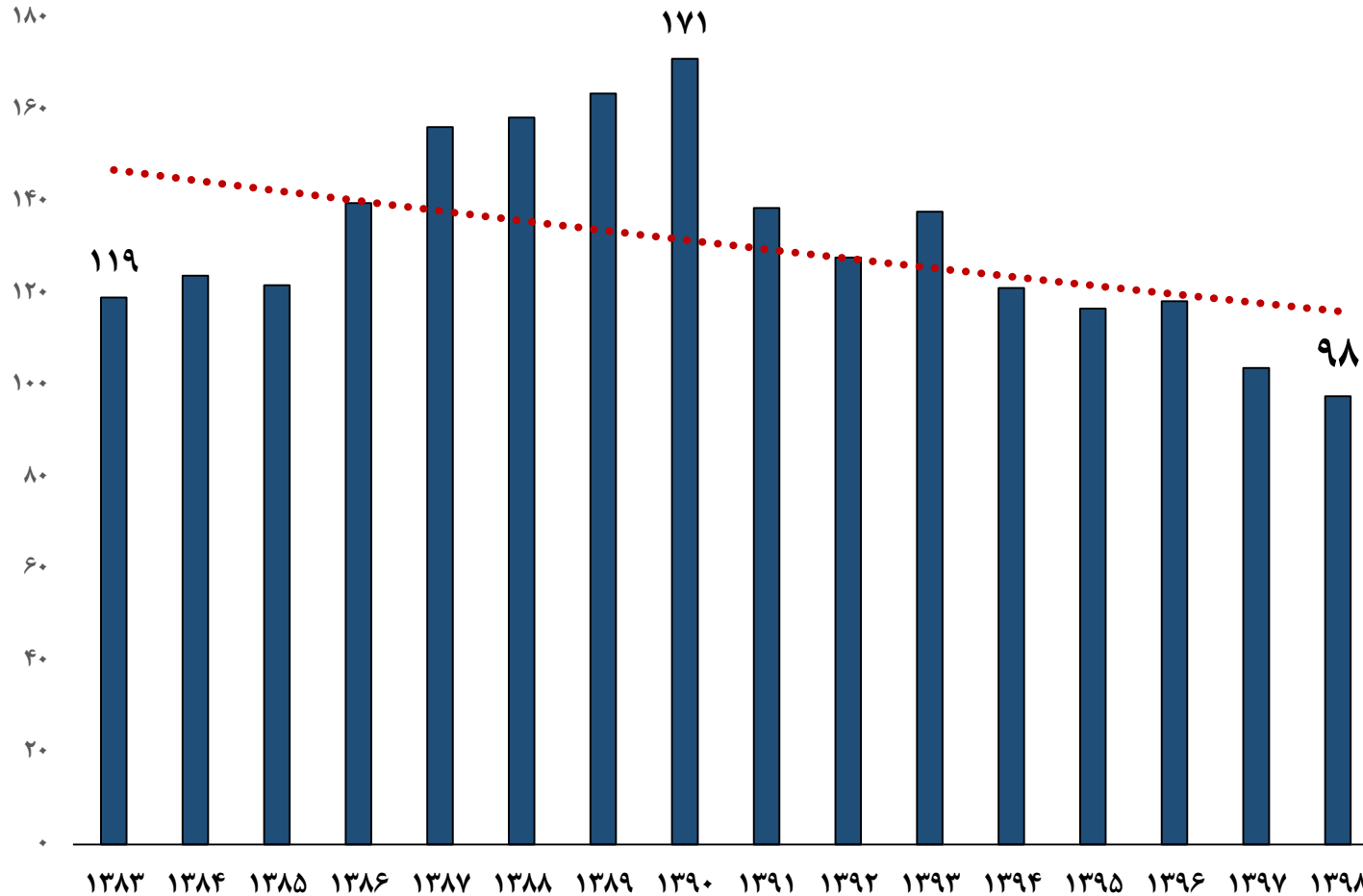

منبع داده‌ها: بانک مرکزی و محاسبات کارشناسی

**۱۰ فصل متوالی رشد منفی و عدم مشارکت صادرات در رشد اقتصادی کشور
کاسته شدن از رشد منفی صادرات کالاها و خدمات در فصل سوم و اثر منفی آن در رشد اقتصادی**

سرمایه گذاری واقعی

روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به قیمت های ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

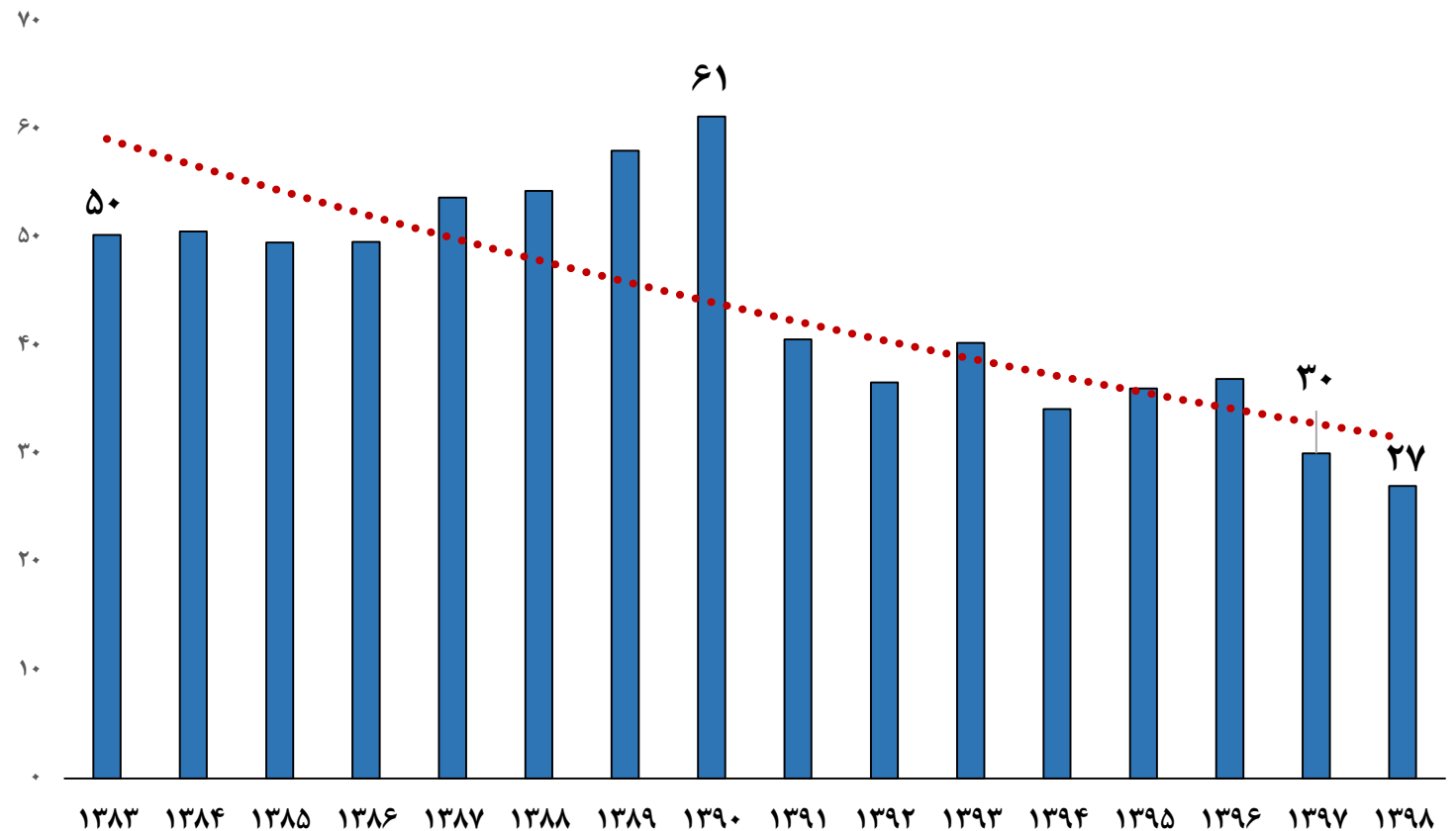
- روند نزولی سرمایه گذاری واقعی
طی سال های ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۸

- ۹۸ هزار میلیارد تومان سرمایه گذاری
سال ۱۳۹۸ به عنوان کمترین رقم
سرمایه گذاری طی ۱۵ سال گذشته

سرمایه گذاری ماشین آلات

روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص ماشین آلات به قیمت های ثابت ۱۳۹۰

هزار میلیارد تومان

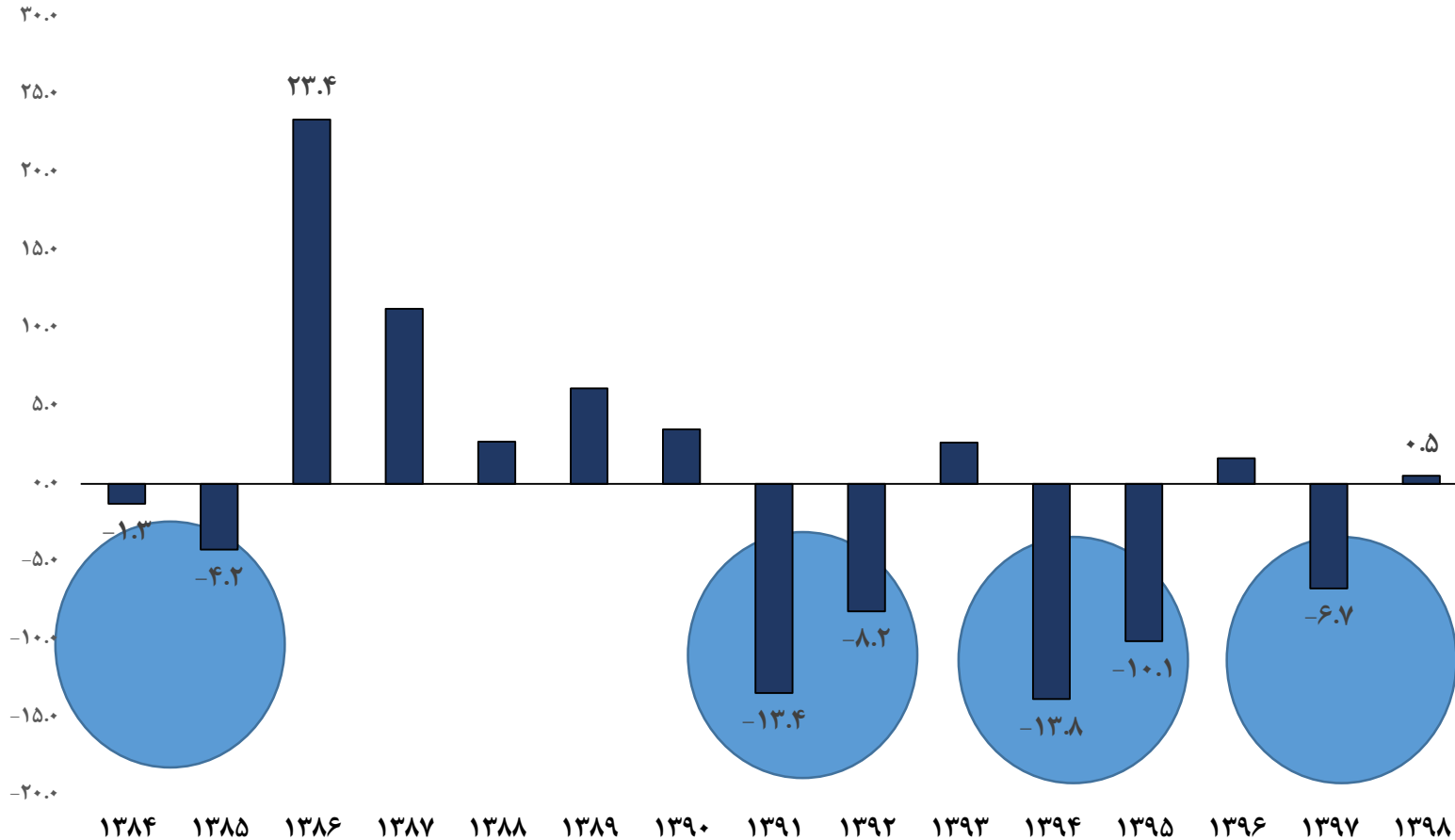
- روند نزولی سرمایه گذاری
ماشین آلات طی سال های ۱۳۸۳ الی
۱۳۹۸

- میانگین رشد منفی ۴ درصدی
سالانه سرمایه گذاری ماشین آلات
طی بازه زمانی فوق

- ۲۷ هزار میلیارد تومان کمترین رقم
سرمایه گذاری ماشین آلات طی ۱۵
سال گذشته در سال ۱۳۹۸

رشد سرمایه گذاری بخش خصوصی

رشد سالانه واقعی سرمایه گذاری بخش خصوصی - درصد

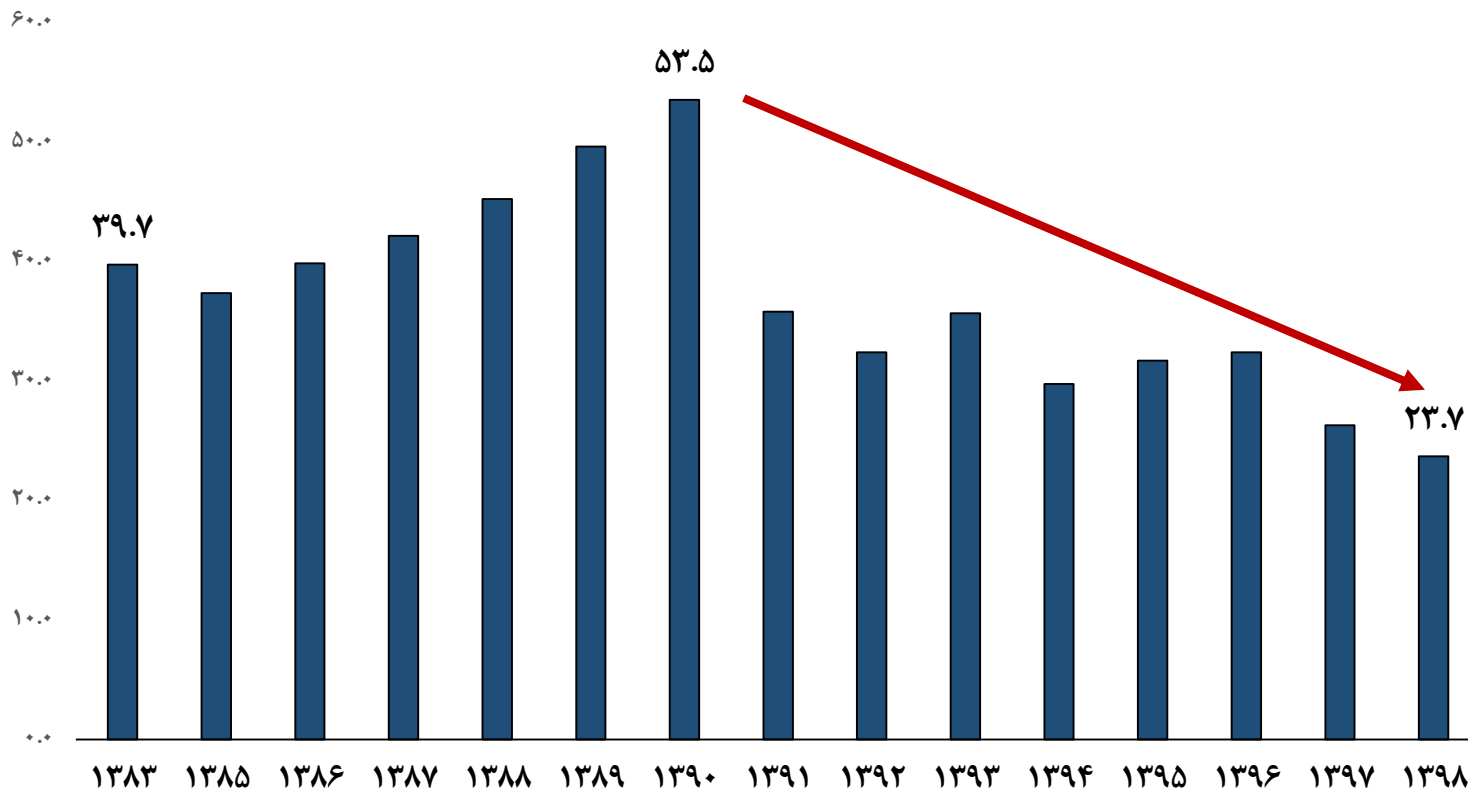
- رشد منفی سرمایه گذاری بخش خصوصی طی دهه ۹۰

- میانگین رشد منفی ۶ درصدی سالانه سرمایه گذاری بخش خصوصی طی بازه زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۸

- ۲۳ درصد بالاترین رشد سرمایه گذاری بخش خصوصی در سال ۱۳۸۶

سرمایه گذاری ماشین آلات بخش خصوصی

روند سرمایه گذاری بخش خصوصی در ماشین آلات به قیمت های ثابت ۱۳۹۰
هزار میلیارد تومان

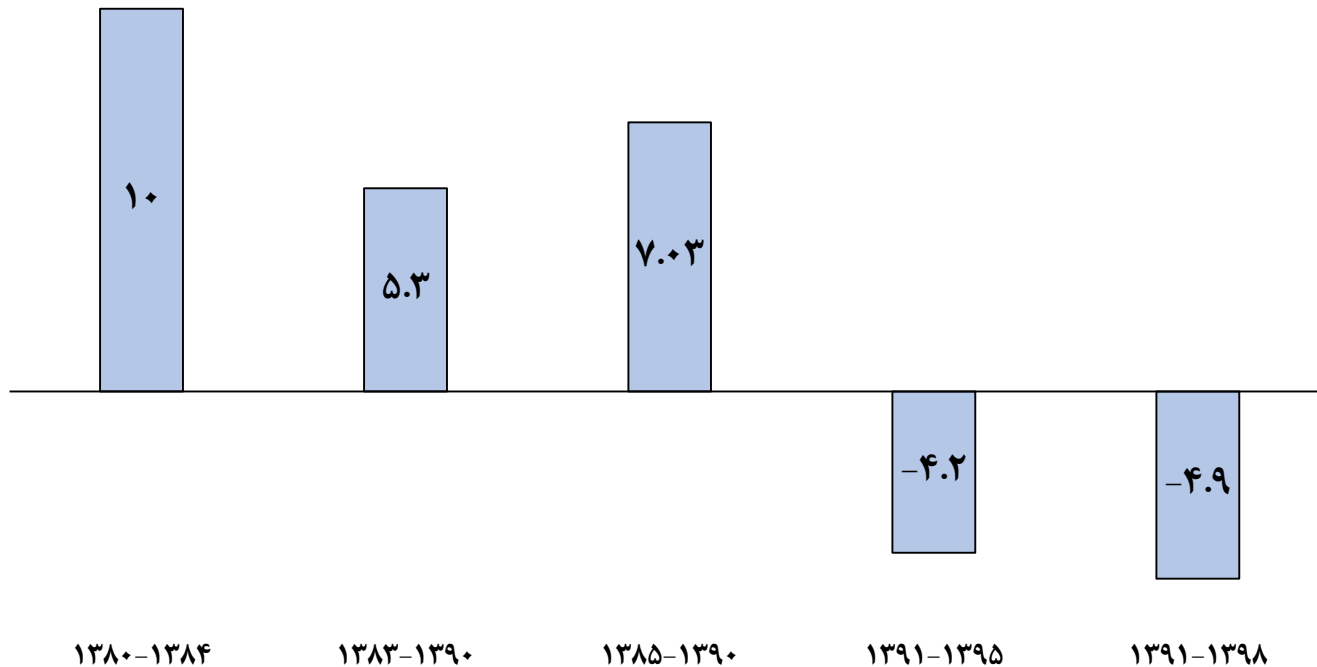
- آغاز روند نزولی و معکوس سرمایه گذاری بخش خصوصی در ماشین آلات از سال ۱۳۹۱ به بعد

- افت ۲۸ درصدی سرمایه گذاری واقعی ماشین آلات بخش خصوصی طی هشت سال اخیر در مقایسه با دوره مشابه قبل

- میانگین رشد منفی ۱۰ درصدی سالانه سرمایه گذاری ماشین آلات بخش خصوصی طی بازه زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۸

رکود سرمایه گذاری در دهه ۹۰

میانگین رشد سالانه واقعی سرمایه گذاری طی بازه های زمانی - درصد

- رشد مثبت سرمایه گذاری طی دهه ۸۰

- رشد سالانه ۱۰ درصدی سرمایه گذاری در دوران برنامه سوم توسعه

- منفی شدن رشد سرمایه گذاری در دهه ۹۰ و تشدید آن طی بحران های اخیر

موجودی سرمایه

رشد موجودی سرمایه خالص به قیمت‌های ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

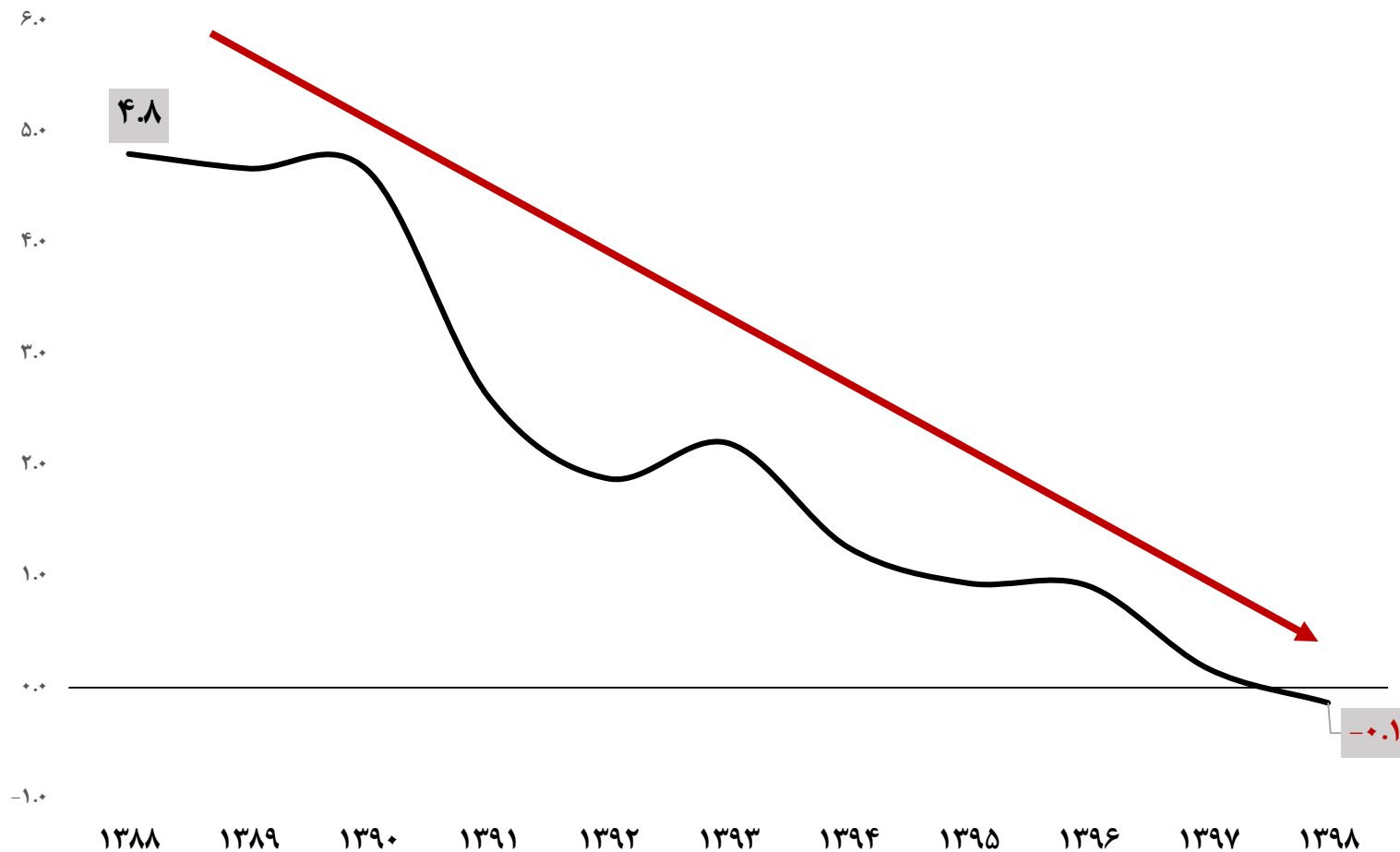

- افت رقم موجودی سرمایه خالص واقعی برای اولین بار در سال ۱۳۹۸

- عدم سرمایه‌گذاری جدید و مستهلک شدن سرمایه‌های قبلی

رشد موجودی سرمایه

روند رشد واقعی موجودی سرمایه خالص - درصد

- روند نزولی و باشتاب رشد واقعی موجودی سرمایه خالص طی سالهای ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۸

- بیشی گرفتن استهلاک از انباشت سرمایه گذاری در سال ۱۳۹۸ و منفی شدن رشد موجودی سرمایه در سال ۱۳۹۸ برای اولین بار

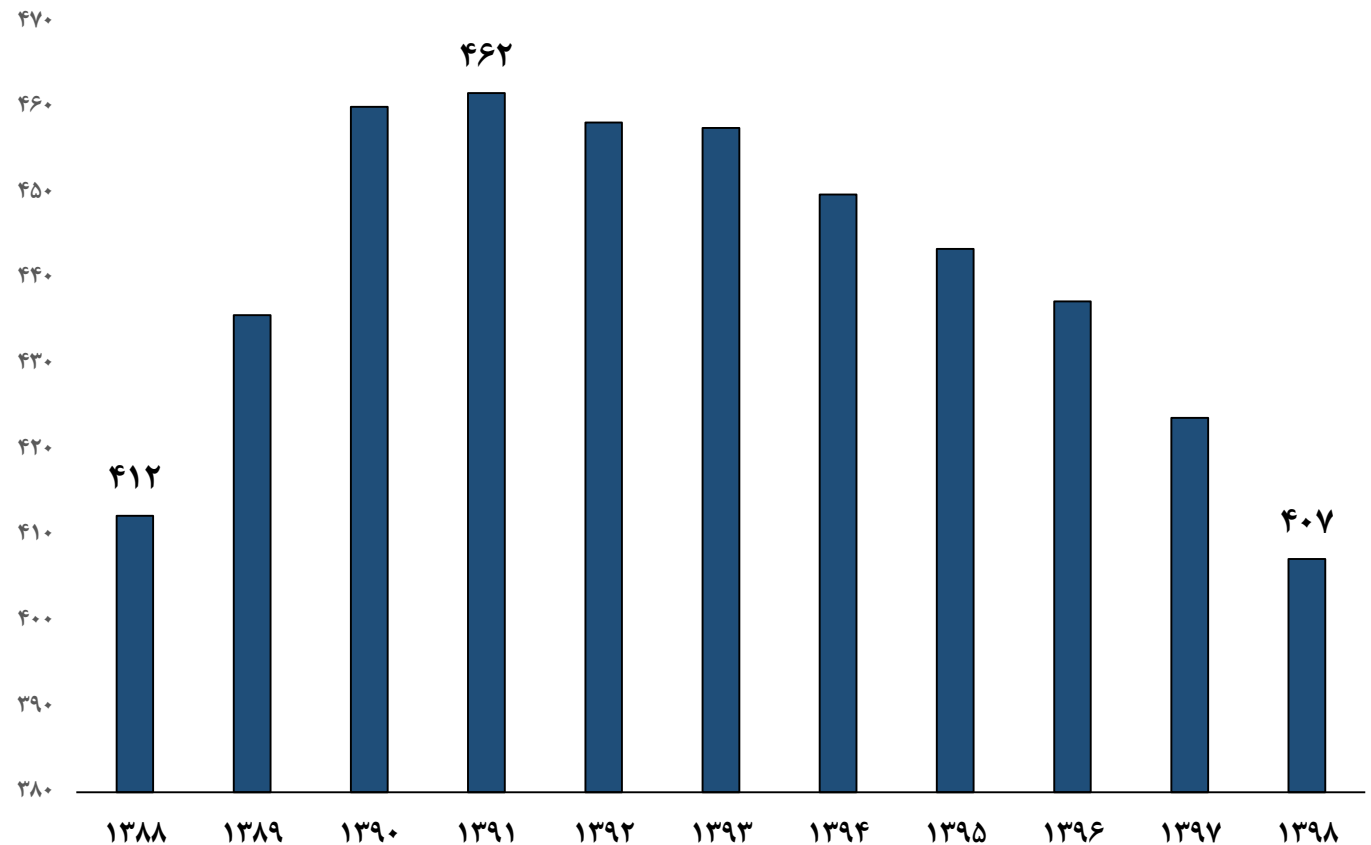
موجودی سرمایه ماشین آلات در کل اقتصاد

- وضعیت بحرانی و هشداردهنده
موجودی سرمایه ماشین آلات

- روند کاهشی همراه با شتاب
موجودی سرمایه خالص ماشین آلات
طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۸

- بیش‌ی گرفتن استهلاک از انباشت
سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ و
رسیدن رقم موجودی سرمایه
ماشین آلات به کمتر از رقم سال
۱۳۸۸

روند موجودی سرمایه خالص واقعی ماشین آلات - هزار میلیارد تومان

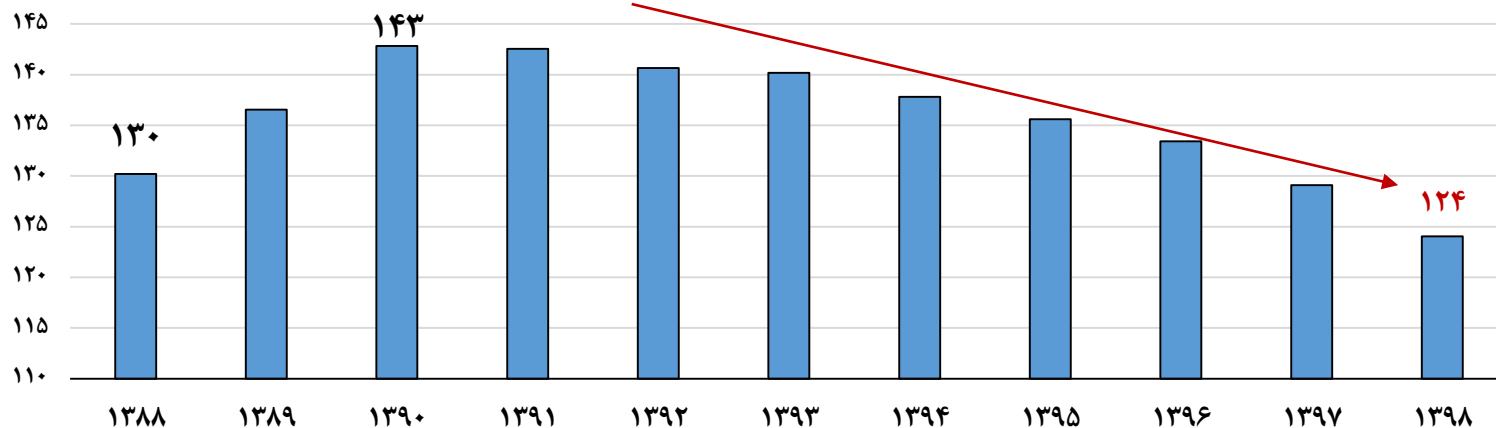
موجودی سرمایه ماشین آلات در صنعت ساخت و معدن

- وضعیت بحرانی و هشداردهنده
موجودی سرمایه ماشین آلات در بخش
صنعت ساخت و معدن

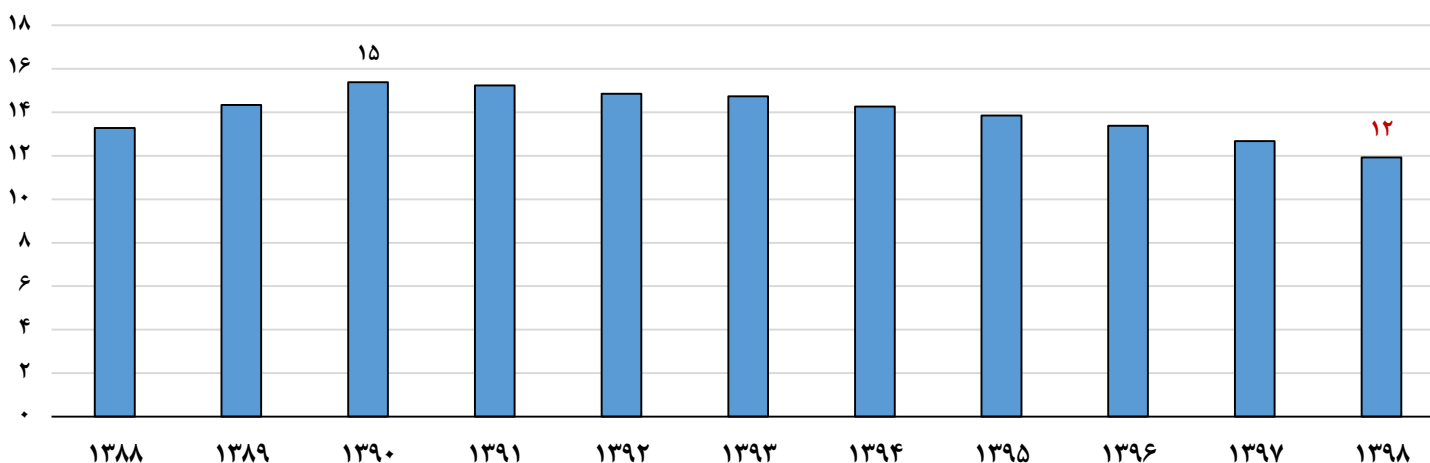
- روند نزولی همراه با شتاب موجودی
سرمایه خالص ماشین آلات صنعت و
معدن طی سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۸

- بیش‌ی گرفتن استهلاک از انباشت
سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۸ و رسیدن
رقم موجودی سرمایه ماشین آلات به
کمتر از رقم سال ۱۳۸۸

روند موجودی سرمایه خالص واقعی ماشین آلات در بخش صنعت - هزار میلیارد تومان

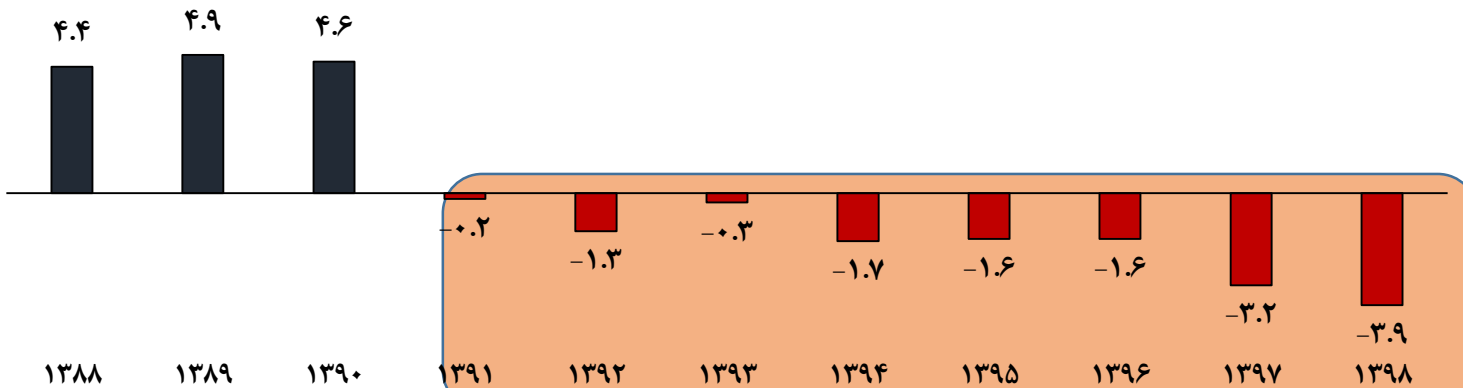

روند موجودی سرمایه خالص واقعی ماشین آلات در بخش معدن - هزار میلیارد تومان

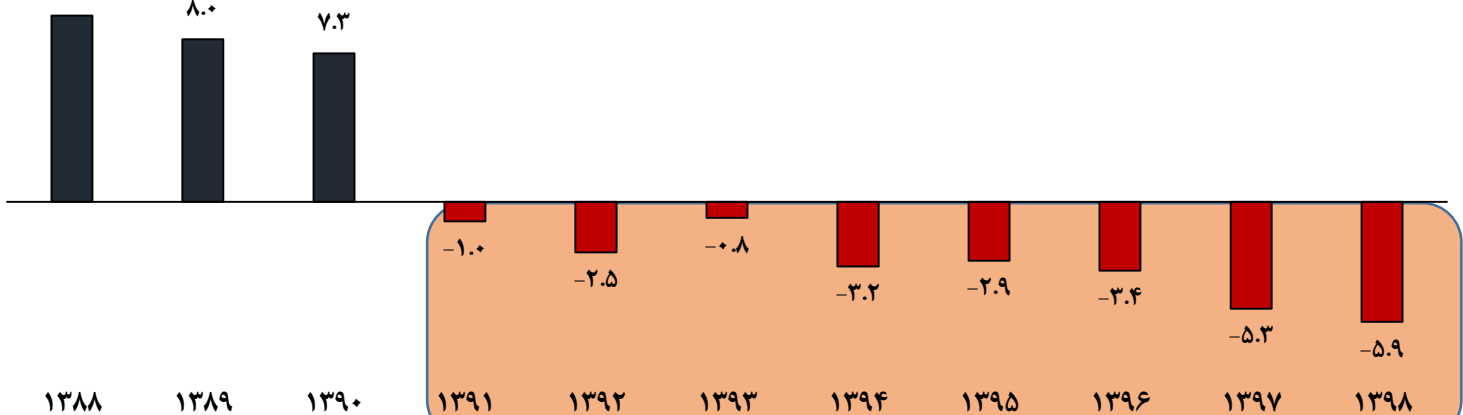

رشد موجودی سرمایه ماشین آلات در بخش صنعت ساخت و معدن

روند رشد سالانه موجودی واقعی سرمایه خالص ماشین آلات در بخش **صنعت ساخت** - درصد

روند رشد سالانه موجودی واقعی سرمایه خالص ماشین آلات در بخش **معدن** - درصد

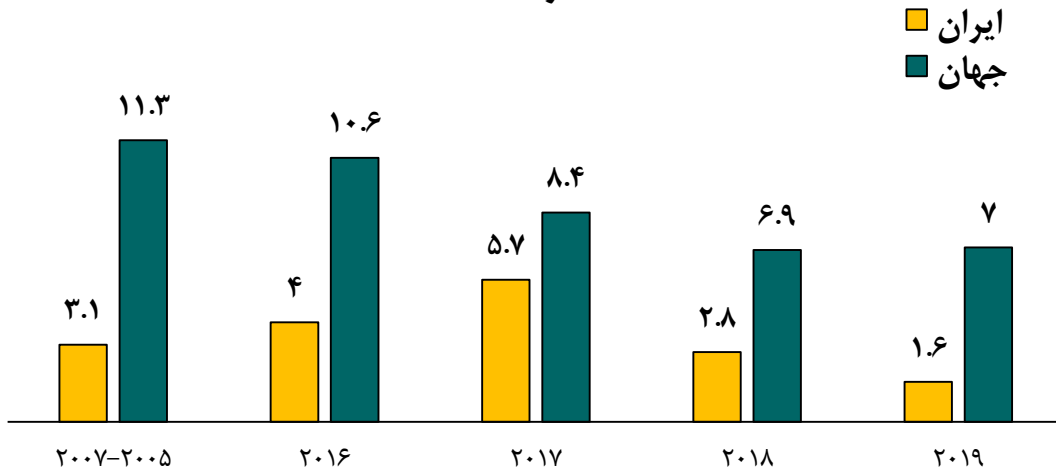
- ۸ سال متوالی رشد منفی موجودی سرمایه ماشین آلات در بخش های صنعت و معدن

- تشدید افت موجودی سرمایه ماشین آلات طی دو سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

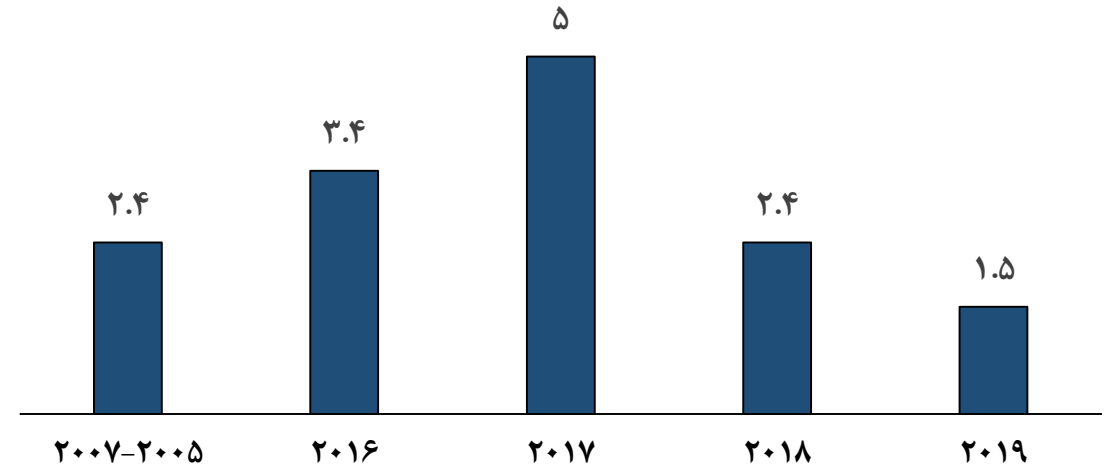
- افت سرمایه گذاری جدید، فرسودگی بالا و عدم بروز رسانی خطوط تولید، تشدید محدودیت و ممنوعیت واردات تجهیزات و ماشین آلات، تشدید شکاف با فناوری های نوین

سرمایه گذاری مستقیم خارجی

سهم سرمایه گذاری مستقیم خارجی از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص - درصد

جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی - میلیارد دلار

- پایین بودن سطح جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی
- افت جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی طی سال های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹
- سهم کم سرمایه گذاری مستقیم خارجی در تولید ناخالص داخلی در مقایسه با میانگین جهان

خلاصه ارزیابی وضعیت فعلی صنعت و معدن

- ◆ اثرگذاری کم صنعت و معدن در تامین رشد اقتصادی
- ◆ کوچک شدن بخش صنعت و معدن
- ◆ افت سرمایه‌گذاری و موجودی سرمایه به ویژه در حوزه ماشین آلات
- ◆ افت سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی
- ◆ افت شدید موجودی سرمایه در دو بخش صنعت ساخت و معدن
- ◆ عدم افزایش و تاثیر منفی صادرات در رشد

واقعیت‌های بخش تولید

✓ تولید بدون تجارت امکان پذیر نیست.

✓ دولت متولی بخش تولید نیست بلکه ایفاگر نقش تنظیم‌گری و نظارت است.

✓ آزادی حرکت و پویایی در کل زنجیره ارزش تولید مستلزم گسستن زنجیرهای بوروکراسی اداری است.

✓ تنظیم سیاست‌های بخش تولید نیازمند نگاه جامع و یکپارچه است.

اهم چالش‌ها

- نبود ثبات اقتصادی؛ نرخ دو رقمی و بالای تورم و رکود
- فقدان تصویری شفاف از وضعیت فعلی اقتصاد و مبهم بودن وضعیت آینده
- عدم قطعیت، نااطمینانی و ریسک بالای شروع، انجام و در برخی موارد حتی خاتمه یک فعالیت صنعتی و معدنی
- محیط نامساعد کسب و کار
 - نبود محیط رقابتی، انحصار در بازارها و عدم اجازه ورود به برخی بازارها
 - فرآیندهای اداری پیچیده و الزام دریافت مجوزهای متعدد
 - تنگنای اعتباری و عدم سهولت تامین مالی
 - کنترل‌ها و دخالت‌های بخش عمومی در بازار محصول از جمله قیمت‌گذاری
- غیرواقعی بودن متغیرهای کلیدی از جمله نرخ ارز، نرخ بهره و بهای حامل‌های انرژی
- عدم نگاه دقیق، جامع و یکپارچه به زنجیره‌های ارزش تولید در کشور و بررسی و چاره‌جویی برای رفع موانع توسعه صنایع در کلیه سطوح (بالادست تا پایین دست)
- عدم رویکرد برون‌گرایی و تعامل با سایر کشورها به ویژه در حوزه جذب سرمایه و فناوری
- تخصیص و مصرف غیربهینه منابع در حوزه سرمایه‌گذاری عمومی و عدم توجه به متغیرهای کارایی

الزامات اصلاح مسیر پیش‌رو

✓ هدف‌گذاری تورم تک رقمی ضمن استقلال‌دهی و تقویت توان رگولاتوری بانک مرکزی

✓ جلوگیری از ایجاد و افزایش کسری عملیاتی بودجه از طریق کاهش هزینه‌ها و افزایش درآمدهای مالیاتی

✓ واقعی کردن سه قیمت کلیدی در اقتصاد کشور؛ نرخ ارز، نرخ سود بانکی و بهای حامل‌های انرژی

✓ تقویت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در بخش صنعت و معدن از طریق رقابتی کردن بازارها با استفاده از ابزارهای فنی
ضمن رفع تبعیض‌ها

✓ تقویت برون‌گرایی با هدف ارتقاء سطح استاندارد و تنظیمات اقتصادی، اتصال و برقراری ارتباط اثربخش با زنجیره‌های
ارزش جهانی و مهم‌تر از همه تامین کمبود منابع موردنیاز برای سرمایه‌گذاری

✓ تغییر رویکردهای سیاستی در حوزه صنعت و معدن و حرکت منسجم از سمت تولیدات مبتنی بر منابع طبیعی یا تولیدات
غیرقابل تجارت به سمت کالاهای با ارزش افزوده بالا و صادراتی مبتنی بر منابع پایدار رشد

الزامات اصلاح مسیر پیش‌رو

✓ رفع موانع و محدودیت‌های محیط کسب‌وکار برای سرمایه‌گذاری (داخلی و خارجی) و انجام فعالیت اقتصادی

✓ تسهیل و کمک به شکل‌گیری فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر فناوری‌های نوین

✓ تعیین دقیق شکاف در حوزه زیرساخت‌ها و اولویت‌های نیازهای سرمایه‌گذاری در این حوزه، تغییر رویکرد در تخصیص و هزینه‌کرد بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دولت از طریق افزایش کارایی با الزام مشارکت‌دهی حداکثری بخش خصوصی

✓ انجام اصلاحات ساختاری در حوزه سیاست‌های پولی، مالی و تجاری و بازارهای مرتبط

✓ به حداقل رسانی فعالیت‌های تصدی‌گری بخش عمومی و واگذاری واقعی فعالیت‌های اقتصادی به بخش خصوصی

راهکارهای پیشنهادی در حوزه تجارت

- ✓ ایجاد سازگاری و هماهنگی میان سیاست‌های توسعه صنعتی و سیاست‌های تجاری
- ✓ حذف کلیه تشخیص‌ها و ممنوعیت‌های غیرشرعی از مقررات تجارت (واردات و صادرات) کشور و استفاده صرف از ابزارهای فنی تجاری
- ✓ حذف کلیه معافیت‌های مالیاتی در حوزه تجارت با تاکید بر توسعه صادرات کالاها و خدمات با ارزش افزوده بالا
- ✓ برقراری تجارت آزاد با کلیه کشورهای همسایه به ویژه عراق و افغانستان
- ✓ تنظیم مقررات تجاری کشور مطابق با استانداردهای بین المللی و در چارچوب مقررات سازمان تجارت جهانی
- ✓ ایجاد ثبات در قوانین و مقررات تجاری کشور و اجتناب از تغییرات دفعی و بدون اطلاع رسانی به فعالان اقتصادی

راهکارهای پیشنهادی در سایر حوزه‌ها

- ✓ کاهش نقش مداخله‌گرانه دولت در روابط کار و ایفای نقش نظارتی
- ✓ تقویت روابط دوجانبه از طریق تقویت تشکلهای صنفی کارگری و کارفرمایی و ارتقای نقش مشترک آنها در روابط کار
- ✓ رعایت حقوق مالکیت بنگاه اقتصادی، مستقل از روابط کار (امنیت مالکیت)
- ✓ هم جهت نمودن منافع نیروی کار با منافع سرمایه‌گذار و کارآفرین به جای ایجاد زمینه‌های تضاد و تعارض بین آنها
- ✓ یکسان‌نگری و رفع تبعیض بین بخش خصوصی و بخش عمومی غیردولتی در همه حوزه‌ها به ویژه مالیات
- ✓ تفکیک وظایف بیمه‌ای و تامین اجتماعی و پیگیری وظایف مربوط به تامین اجتماعی از طریق اخذ هدفمند مالیات و تخصیص هدفمند یارانه‌ها
- ✓ منتفی کردن نقش انحصاری سازمان تامین اجتماعی در راهبرد بیمه‌ای از طریق بسترسازی برای فعالیت بخش خصوصی و ایجاد فضای رقابتی در این حوزه
- ✓ اجتناب از سیاست بنگاهداری و سرمایه‌گذاری مستقیم سازمان تامین اجتماعی به عنوان یک جهت‌گیری بلندمدت و انتقال این وظایف به نهادهای مرتبط
- ✓ کاهش هزینه مبادله ناشی از اجرای قوانین و مقررات در سه حوزه از طریق شفاف سازی و کاهش اعمال سلايق مجریان در اجرای قانون